

Spenningsfeltet mellom individ og fellesskap

Hvordan går personalet fram i arbeidet med å se barnet som et individ og å se barnet som en del av fellesskapet?

Navn: Kristine Klevjer

Kandidatnummer: 9005

Bacheloroppgave

Emnekode: BMBAC3900

Trondheim, 22.05.2020

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Innholdsfortegnelse

1. Innledning: Forskjellighet og likhet.....	3
1.1 Problemstilling og avgrensning.....	3
1.2 Begrunnelse for valg av tema og faglig formål.....	3
1.3 Oppgavens disposisjon.....	4
2. Teori.....	4
2.1 Hvorfor arbeide med å se barnet som et individ.....	5
2.1.1 Individualisering og likeverd.....	6
2.2 Hvorfor arbeidet med å se barnet som del av fellesskapet.....	7
2.2.1 Vennskap og sosial kompetanse.....	7
2.2.2 Lekkapital.....	8
2.3 Hvordan arbeider vi med barn.....	9
2.3.1 Sosialkonstruktivismen.....	9
2.3.2 Faglig skjønn.....	10
3. Metode: Litteraturstudiet.....	11
3.1 Intervju: Datainnsamling og utvalg av informant.....	11
3.2 Forskningsetikk og analysearbeid.....	12
4. Drøfting: Hva gjør man i praksis? Funn fra intervju med pedagogisk leder.....	12
4.1 Normalisering og tilpasning.....	12
4.2 Når sosialiseringprosessen lykkes.....	14
4.3 Mindre forskjeller, flere vennskap?.....	15
4.4 Gruppeidentitet og personlig identitet: En utvikling som går hånd i hånd.....	16
4.5 Et fokusområdet for personalets definisjonsmakt.....	17
4.6 Når forskjellene kommer fra ulike konstruksjoner.....	19
5. Drøfting: En fagpersons tanker om tema.....	21
6. Avslutning: Kompleksitet og forståelse.....	24
6.1 Litteraturliste.....	26
6.2 Vedlegg.....	27
Intervjuguide – Pedagogisk leder.....	27
Intervjuguide - Fagperson.....	28
Samtykkeskjema – Pedagogisk leder.....	28
Samtykkeskjema- Fagperson.....	31

1. Innledning: Forskjellighet og likhet

Hvert år siden 2005 har barnehagene begynt å markere barnehagedagen. Formålet er å synliggjøre arbeidet som blir gjort, og innholdet som er i dagens barnehager. I år var fokuset på tilhørighet med slagordet «Ulike sammen». Hva slags holdninger og praksis har barnehagene som gjør at barna lærer om likheter og forskjeller? Hvordan ivaretar barnehagene hvert enkelt individ i fellesskapet? (Utdanningsforbundet, 2020). Dette var det barnehagedagen i år handlet om, og dette er det temaet jeg skal ta for meg i denne bacheloroppgaven. Et hvert fellesskap vil være preget av forskjelligheter og likheter avhengig av hvilke individer som fellesskapet består av. Å arbeidet med individet henger tett sammen med å arbeidet med *mangfold*. Mangfold er synonymt med forskjellighet, og er det motsatte av homogenitet eller ensartethet/likhet. Mangfold er ikke et nytt begrep. Ingen mennesker er like, og derav har samfunnet aldri vært uten mangfold. På grunn av globalisering og at folk av ulike grunner, flytter mer på seg, har forskjellene blitt tydeligere/større, og vi har dermed fått et økt behov for individualisering. Samtidig krever samfunnet at vi klarer å tre inn i etablerte roller, og at viktige verdier som verdsettelse og tilhørighet gjør at vi mennesker har en trang til passe inn med menneskene rundt oss. Dette kan skape et spenningsfelt mellom individ og fellesskap i barnehagen.

1.1 Problemstilling og avgrensning

Med dette som bakgrunn har jeg utformet den overordnede problemstillingen til å være: «Hvordan går personalet fram i arbeidet med å se barnet som et individ og å se barnet som en del av et fellesskap?» For å svare på denne problemstillingen har jeg avgrenset oppgaven med noen punkter som handler om både individet, fellesskapet og den konkrete prosessen i arbeidet. For å forklare prosessen i å arbeide med barn, har jeg avgrenset ved å utforske: definisjonsmakt, sosialkonstruktivismen og faglig skjønn. Innenfor det å se barnet som et individ, har jeg avgrenset med å utforske: mangfoldsbegrepet, individualisering og likeverdet. Innenfor det å se barnet som en del av fellesskapet, har jeg avgrenset ved å utforske: sosialiseringsprosessen, vennskap, sosial kompetanse og lekkapital. Denne oppgaven handler på en måte om balansen mellom både: forskjellighet og likhet i barnehagen, og mellom barns gruppeidentitet og barns personlige identitet.

1.2 Begrunnelse for valg av tema og faglig formål

Opp igjennom studiet har vi hatt mye om hvordan vi skal tilrettelegge for at alle barn er forskjellige, noen mer enn andre. Samtidig har vi også hatt mye om hvordan vi kan

tilrettelegge for at alle disse forskjellige barna skal passe sammen i et fellesskap. I praksisperioden min på andreåret var det et barn som var uvanlig intelligent. Barnet likte ikke å leke med de andre barna, og ville heller være med en voksen hvor barnet fikk resonnert over undringene sine. Dette førte etterhvert til at barnet kunne bli oppfattet som litt sær, og personalet i barnehagen var bekymret for barnets fremtidige evne til å danne vennsksapsrelasjoner. Her stod personalet i barnehagen ovenfor et dilemma. Skulle de prøve å minimere undringssamtalene, og heller aktivisere barnet i lek? Eller skulle de møte barnet og fortsette å snakke med barnet på barnets premisser, og dermed også kanskje gå glipp av viktige leksituasjoner for utvikling av sosial kompetanse? Denne praksisfortellingen fikk meg til å undre over spenningsfeltet mellom individ og fellesskap. Hva er det viktigste for barnet? En trygg personlig identitet eller en trygg gruppeidentitet? Hva vil barnet ha mest nytte av?

1.3 Oppgavens disposisjon

Innholdet i denne oppgaven består hovedsakelig av fem gjenværende deler. Først kommer del 2. hvor jeg tar for meg det teoretiske grunnlaget for oppgaven. Videre kommer del 3, hvor jeg presenterer metodevalgene for denne oppgaven, deriblant oppgavens prosess og tilnærming. Deretter kommer del 4. og 5. hvor jeg presenter og drøfter funnene fra datainnsamlingen. Til slutt kommer del 6. hvor jeg har slått sammen avslutningen, litteraturlisten og vedleggene: intervjuguide og samtykkeskjema.

2. Teori

I denne delen av oppgaven vil jeg presentere teori som jeg mener er relevant til dette temaet. Jeg har for det meste brukt sekundærkilder fra nåværende og tidligere pensumbøker. Deriblant Gjervan, Anderesen & Bleka med boka «*Se mangfold! Perspektiver på flerkulturelt arbeid i barnehagen*» og Larsen & Slåtten med boka «*En bok om oppvekst - Samfunnsfag for barnehagelærere*», som er de to kildene jeg har brukt mest. Videre har jeg også brukt Anne Greve sin doktoravhandling «*Vennskap mellom små barn i barnehagen*» og Glaser, Strøksen & Drugli sin bok om «*Utvikling, lek og læring i barnehagen*». I tillegg har jeg også brukt andre teoretiker som jeg anser har høy reliabilitet. For eksempel primærkilden av den assisterende professoren i internasjonale relasjoner: Caleb Gallemore. Reliabilitet er forskningspråkets uttrykk for pålitelighet. Teori er representasjoner av antakelsene og kunnskapen vi har om virkeligheten (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2016 s. 36-37).

2.1 Hvorfor arbeide med å se barnet som et individ

I rammeplanen står det: «Økt mangfold og individualisering gir behov for demokratiforståelse, respekt for forskjellighet og positive holdninger til å leve sammen i fellesskap» (Kunnskapsdepartementet 2017 s. 11). Å arbeide med å se barnet som et individ betyr at vi anerkjenner barns egenart, og de forskjellene som da følger. Det kan sies å være forenlig med å fremheve barn som subjekter, noe som er en selvfølge i det barnefaglige i dag (Ek, 2018). Når vi arbeider med å se barnet som et individ, arbeider vi også med mangfold. Siden mangfold handler om forskjelligheter, og alle er forskjellige, kan dette begrepet oppleves som bredt og uklart. Mangfoldsbegrepet har derfor en stor tendens for å bli benyttet uten at innholdet blir problematisert og understreket. (Lund, 2018). Før har Norge hatt en relativt ensidig forhold til kultur, språk og religion, og ideen om homogenitet og likhet har stått sterkt innenfor både utdanningsinstitusjoner og i samfunnet (Gjervan, Anderesen, Bleka, 2016 s. 24). Så mye som vi snakker om forskjellighet som vi gjør i dag, har vi tidligere aldri gjort. Hva forskjellene kan handle om er for eksempel: alder sosial status, kjønn, funksjonsevne, seksuell orientering, kjønnsidentitet, etnisitet, kultur, språk, religion og livssyn (Larsen & Slåtten, 2015, s. 42-43). Dette er noe av det vi normalt tenker på når vi omtaler mangfold, men vi er også forskjellige på andre måter, som å ha ulike personligheter og interesser, noe som kan være et resultat av de ulike gruppene nevnt ovenfor.

I rammeplanen står det at «barnehagen skal bruke mangfold som en ressurs i det pedagogiske arbeidet og støtte, styrke og følge opp barna ut fra deres egne kulturelle og individuelle forutsetninger» (Kunnskapsdepartement, 2017 s. 12). Når vi snakker om barnehage og mangfold, er det som oftest det flerkulturelle mangfoldet som er aktuelt. Å ha fokus på det flerkulturelle mangfoldet er først og fremst viktig for å opprettholde likeverdet i barnehagen, men også for å gi barn erfaringer med kompleksiteten i hverdagen og samfunnet (Gjervan, Anderesen, Bleka, 2016 s. 10). Ved å møte, og å bli kjent med ulike forskjelligheter, kan det bygges respekt og toleranse for disse. Barn har da større mulighet til å unngå å tilegne seg fordomsfulle og diskriminerende holdninger og handlinger. Akkurat som det er normalt å være lik, burde det være like normalt å være ulik/forskjellig. Her er det viktig at vi ikke skaper ny rammer for å være normal, som et «normalt mangfold», men at alle forskjeller kan komme til uttrykk på evig mange måter. Dette er lettere sagt enn gjort. Da vi er alle påvirket av diskursene i samfunnet vi lever i. Slik at selv om man gjerne vil, kan det være vanskeligere å endre egne tanker og praksis (Gjervan, Anderesen, Bleka, 2016 s. 24 og 28). Den første setning i rammeplanen om barnehagens formål og innhold lyder «Barnehagens innhold skal

være allsidig, variert og tilpasset enkeltbarnet og barnegruppen» (Kunnskapsdepartement, 2017 s. 16). Uavhengig av bakgrunnen til barnet, vil hvert enkelt barn ha med seg forskjellige erfaringer og interesser. Så hvis innholdet i barnehagen skal være tilpasset enkeltbarnet og barnegruppa, blir det viktig å la dette mangfoldet utfolde seg ved å ha aktiviteter som bygges på alle barns erfaringer og interesser. Et av målene blir å la barn ha med seg erfaringer hjemmefra uten at det blir undertrykt i barnehagen (Gjervan, Anderesen, Bleka, 2016 s. 34).

2.1.1 Individualisering og likeverd

Økt fokus på mangfold betyr økt fokus på individualisering. Individualisering handler om å tilrettelegge etter individets evner, anlegg og interesser (Store norske leksikon, 2009). Det henger tett sammen med likeverd-prinsippet. Likeverd kan på enkelte måter sies å være forenlig med likestilling, og handler om at folk skal ha like muligheter til å bli sett, hørt og få deltatt i fellesskapet (Emilsen, 2015 s. 24). Rammeplanen sier at «barnehagen skal bygge sin virksomhet på prinsippet om likestilling og ikke-diskriminering og bidra til at barna møter og skaper et likestilt samfunn» (Kunnskapsdepartementet, 2017 s. 12). Norge har både internasjonale og nasjonale lover som skal sikre at alle mennesker er like mye verdt på tross av mangfoldighet og variasjon i egenskaper. Men vi vet alle at veldig mange, også i velferdsstaten Norge, ikke opplever dette likeverdet i praksis. Vi mennesker rangerer andre mennesker, og vurderer noen som bedre enn andre. Veldig få vil innrømme at de gjør det, og det skjer ofte ubevisst. Men sidestiller vi for eksempel en tigger med en advokat? Hvis vi tenker oss om, så vil vi si at en tigger er like mye verdt som en som er advokat, men i praksis i det daglige liv er det ikke så enkelt, og vi kan ha fort for å sende ut signaler som strider imot likeverdsprinsippet (Larsen & Slåtten, 2015 s. 48).

Gjervan, Andersen og Bleka anvender hva professor i pedagogikk, Edmund Edvardsen skriver om det likeverdige møte i sin bok *Nordlendingen*. Der skriver Edvardsen at et likeverdige møtet mellom mennesker bare finner sted hvis begge partene blir sett på som den *forskjellige andre*. På denne måten ser vi andres perspektiv og forståelse av verden, uavhengig om den er lik ens egen. Dette skaper selvinnsikt og forståelse ovenfor hverandre, og dermed blir det en likeverdige relasjon. I tillegg vil dette redusere opplevelsen av forskjellighet, selv om partene er ulike. Motsatt av dette vil være at den ene parten representerer det normale og naturlige, mens den andre parten representerer annerledeshet og forskjellighet. Dette vil være asymmetriske og etnosentriske relasjoner, som igjen strider imot prinsippet om likeverd (Gjervan, Anderesen, Bleka, 2016 s. 76). Derfor er det viktig at vi i arbeid med barn, er

bevisste på hva likeverd egentlig betyr. Slik som det står i rammeplanen «personalet må reflektere over sine egne holdninger for best mulig kunne formidle og fremme likeverd og likestilling (Kunnskapsdepartementet, 2017 s. 12).

2.2 Hvorfor arbeidet med å se barnet som en del av fellesskapet

Å finne vår plass i fellesskapet er en del av vår identitet. I følge professor i klinisk psykologi, Per-Einar Binder, kan vi skille mellom tre identitetsgrupper: rasjonell-, gruppe-, og personlig identitet, samtidig er disse også sammenvevd med hverandre (Binder, 2018 s. 113). Barn utvikler derfor både sin personlige identitet og sin gruppeidentitet via *sosialiseringsprosessen*. Det vil si at barnet utformer en identitet i relasjon med andre og blir en del av sitt samfunn. Her knyttes identiteten til ulike sosiale roller som bygges på stabile forventinger og normer. Innlæringen av disse forventingene og normene kaller vi for oppdragelse, og kommer fra menneskene rundt barnet, som for eksempel foreldre/familie, barnehagelærere, assistenter og andre barn (Larsen & Slåtten, 2015 s. 17-19). For at samfunnet skal gå fremover er vi avhengig av at folk lærer seg å gå inn i ulike roller som bidrar til å holde samfunnet stabilt og under utvikling. Derfor handler en stor del av denne sosialiseringen om å forme barna slik at de passer inn i fellesskapet. Det konkrete innholdet i hva vi veileder i sosialiseringsprosessen, endrer seg derfor synonymt med hvordan samfunnet endrer seg. (Larsen & Slåtten, 2015 s. 21). Så her er det altså ikke fellesskapet som skal tilpasse seg individet, slik som det å fremme mangfold og likeverd går ut på, men heller individet som skal tilpasse seg fellesskapet. Dette blir understreket i rammeplanen hvor det blant annet står at «barns selvfølelse skal støttes, samtidig som de skal få hjelp til å mestre balansen mellom å ivareta egne behov og det å ta hensyn til andres behov (Kunnskapsdepartementet, 2017 s. 19).

2.2.1 Vennskap og sosial kompetanse

Et dypere steg ved opplevelse av fellesskap, handler om vennsapsrelasjoner. Vennskap er noe av det mest grunnleggende i menneskers liv. I vennskap får man blant annet utløp for sin identitet, følelse av tilhørighet og verdsettelse. I rammeplanen står det at «barnehagen skal aktivt legge til rette for utvikling av vennskap og sosialt fellesskap». I følge Anne Greve sin forskning på vennskap mellom små barn, er det noen markører som kjennetegner vennskapene: «At barna viser preferanse ovenfor hverandre, at det er gjensidighet, uttrykk for likhet, at barna har en felles interesse, at relasjonen er basert på frivillighet og et ønske om å være sammen og at barna uttrykker en opplevelse av at det er ”akkurat vi” som er sammen» (Greve, 2009 s. 10).

Her finner vi disse nøkkelordene: preferanse, gjensidighet, likhet, felles, frivillighet og vi. Alle handler om at det er noe vi har *felles*. I rammeplanen står det at «sosial kompetanse er en forutsetning for å fungere godt sammen med andre og omfatter ferdigheter, kunnskaper og holdninger som utvikles gjennom sosialt samspill» (Kunnskapsdepartementet, 2017 s. 19). Piaget er en av teoretikerne som sier at samspill med jevnaldrende øker barnets kommunikasjonskompetanse, og dermed også barnets kompetanse til å se ting i andres perspektiv (Greve, 2009 s. 35). Det kan tolkes som at å ha noe sosial kompetanse, er en forutsetning for å danne vennsksapsrelasjoner. De amerikanske psykologene Alice Sterling Honig og Alyce Thompson mener at utviklingen av god sosial kompetanse må først læres av voksne. Voksne må lære barna hvordan de skal ta kontakt med andre barn. Hvis ikke kan barn utvikle uheldige mønster for samhandling, og dermed bli avvist av sine jevnaldere (Greve, 2009 s. 39). Samtidig som at de fleste kjennetegnene på vennskap handler om noe som er felles, og en gjensidig preferanse ovenfor hverandre (Greve, 2009 s. 37). For at barn skal vise gjensidig preferanse ovenfor noen andre, må det finnes noe barnet foretrekker, og det er som oftest noe barnet kjenner seg selv igjen i, og noe de da har likt. Derfor kan det på en måte sies at tillæring av sosial kompetanse handle om å gjøre barna mer *like*. Så hvor mye blir det da viktig at vi fremmer barns forskjelligheter, og hvor mye skal vi fokusere på barns likheter i form av sosial kompetanse? Samtidig hvis det er riktig som Piaget påpeker, at sosial samhandling kan lede barna til å se andres perspektiver, vil det da bety, at å legge vekt på at barn får lik sosial kompetanse/kapital, er innenfor det å fremme mangfold?

2.2.2 Lekkapital

Som godt kjent, har barns samspill med jevnaldrende en stor tendens for å foregå igjennom lek. Hvis det er en ting som det er stor enighet om når det kommer til barn, så er det hvor viktig leken er for dem. Sonja Kibsgaard sier at barns deltakelse i lek er livsviktig, og at den er grunnleggende for oppfattelsen av å være verdifull. I boka «Utvikling, lek og læring i barnehagen» anvender Kibsgaard, Pierre Bourdieu sin forskning om at folk trenger gyldig kapital for å posisjonere seg i et felt, til også barns muligheter for å posisjonere seg i lek. Hva som kan være gyldig kapital fordeler Bourdieu inn i tre kategorier: kulturell, økonomisk og sosial. Den kulturelle kapitalen handler om at barnet forstår og klarer å ta i bruk strategier for samspill i lek, for eksempel hvis barna på en avdeling er glade i å leke rødt/grønt lys, så må deltakerne forstå og kunne følge reglene i den leken for å få være med av de andre deltakerne. Den økonomiske kapitalen handler om at barna har med seg noe materielt som passer inn i leken, som for eksempel et papirfly i lek om kaste noe lengst mulig. Den sosiale kapitalen

handler da om den sosiale kompetansen som jeg har beskrevet i forrige avsnitt, og handler om at barna kjenner til hva som er riktig adferd for samhandling og hva som appellerer til de andre barna. Alle disse kapitalene handler om å gi barna likheter eller fellestrekk som vil gi barna inngangsbillett til å være med hverandre. Kibsgaard påpeker også at utfordringen med å gjøre barns lekkapital gyldig slik at de får bli med i leken, ligger hos pedagogene (Kibsgaard, 2016 s: 359-360).

2.3 Hvordan arbeider vi med barn?

Måten vi oppdrar barn på kan ses fra et maktperspektiv. Det at vi veileder barna til å internalisere ulike normer, verdier, kunnskaper og ferdigheter, handler om å bruke definisjonsmakt (Larsen & Slåtten, 2015, s. 21). Å internalisere vil si at barn har tilegnet seg normer og verdier så mye at de har gjort dem til sin egne (Larsen & Slåtten, 2015, s. 18). Måter vi veileder barna på, kan både være planlagt og ikke planlagt veiledning. I en planlagt veiledning vil vi ha tenkt igjennom det vi ønsker å formidle til barnet. En ikke planlagt veiledning kan komme som en refleks hvor vi reagerer uten å tenke. Et slikt eksempel er hvis vi ser et barn aggressivt slå et annet barn, så sitter vi ikke å tenker igjennom om dette er greit eller ikke. At det ikke er lov å slå, er en så internalisert verdi, at motreaksjonen skjer på refleks. På den måten gir vi barn negative sanksjoner på når våre normer brytes, og barn lærer seg at det å slå ikke er moralsk riktig. I tillegg gir vi også positive sanksjoner når barn gjør noe som er innenfor våre normer og verdier. For eksempel at et barn hjelper et annet barn, og vi sier «så snill du var som hjalp Tobias med å få tak i lua si». Barnet får da et kompliment, som føles godt, og har dermed lettere får å gjøre slike ting igjen. På denne måten bruker vi vår definisjonsmakt til å forme barnet etter våre normer og verdier (Larsen & Slåtten, 2015, s. 21). Derfor har voksnes holdninger, verdier og hva som blir fremmet i barnehagen mye å si for barns egne holdninger og verdier i fremtiden.

2.3.1 Sosialkonstruktivismen

For å utdype litt mer om hvordan vår definisjonsmakt fungerer, vil jeg berette litt om sosialkonstruktivismen. Den går hovedsakelig ut på at forståelsen av samfunnet er konstruert av mennesker, og det er menneskene som har makt til å forandre reglene som samfunnet er basert på. Konstruktivistene bygger altså verden på måten vi relaterer til hverandre. Grunnen til at noe eksisterer er fordi alle tenker at det eksisterer. Det betyr at det er når mange nok mennesker har like ideer, meninger og enigheter om noe, at noe blir til, forandres eller forsvinner helt. Noen har større makt enn andre til å gjøre dette. Det kommer an på hvor god

résumé og innflytelsesmakt du har (Gallemore, 2011). En voksen person har for eksempel mer innflytelsesmakt enn et barn. Hvis vi følger denne teorien, blir det igjen viktig å fokusere på individet eller mangfoldet når vi arbeider med barn. Da kan vi være med på bølgen av at mange nok mennesker synes det er positivt med mangfold i samfunnet. Altså positivt at vi alle er forskjellige, og utvide et eventuelt innsnevret menneskesyn, til et syn hvor ulike komplekse livsverdener er en ressursorientert tilstand hvor vi kan lære av hverandre. Når mange nok tenker det, vil det ifølge konstruktivismen, en dag bli en realitet. For selv om vi jobber betydelige mye mer med individets mangfold i dag, er det fortsatt mange mennesker som opplever diskriminering. Det kommer blant annet av frykten for det ukjente. Denne frykten ligger i genene våre, og er en del av vår forsvarsmekanisme. Dette er ikke en sykdom som kan kureres, men med kunnskap kan den dempes. Slik som et barn oftest er utrygt når h*n skal begynne i barnehagen, fordi h*n er i ukjent farvann, blir også voksne utrygge når de møter ukjente mennesker og kulturer. Da gjelder det å få kunnskap, slik at fantasien ikke får laget urealistiske forventinger. Å være i ukjent terreng er til og med verre enn å møte ubehagelige realiteter (Candas, 2005). Derfor er det viktig at personalet i barnehagen bruker sin definisjonsmakt slik at mange nok får kjennskap til samfunnets mangfold og dermed eliminerer vi det ukjente.

2.3.2 Faglig skjønn

For å vite hvordan vi skal bruke vår definisjonsmakt på mest mulig riktig måte, altså hvilken fremgangsmåte som vil gi mest nytte både med tanke på individ og fellesskap, må du kunne bruke *moralsk* eller *faglig skjønn*. Det faglige skjønn som enhver barnehagemedarbeider bruker, kan sammenlignes med dydsetikkens *praktisk klokskap*. Dydsetikken består av en serie med moralske teorier som har sine røtter helt fra Aristoteles tid for 2400 år siden. For dydsetikkene kommer moralen fra praktisk klokskap som vi tilegner oss opp igjennom livet (Shafer-Landau, 2015 s. 255-257). Universitetslektor Tryggve Andreassen forklarer moralsk skjønn ved at «den gode handling må vurderes ut fra et skjønn som tar vare på kunnskap fra våre dagers familie- og samfunnsliv, fra ulike normer, og fra barnets umiddelbare behov» (Andreassen, 2017 s. 81). Denne handlingen er ofte taus. Det vil si at det er en moralsk handling som styres av erfaring, og er en handling vi bare utfører uten å diskutere høyt hvorfor vi gjør det. I følge professor Svein Aage Christoffersen kreves det derfor både evne til å forstå/tenke, se fornuft, innsikt og fantasi for å kunne gjøre slike handlinger (Christoffersen, 1994 s. 102).

3. Metode: Litteraturstudiet

Siden denne problemstillingen går ut på å forstå et hverdagslig sosialt fenomen, har jeg valgt meg en kvalitativ tilnærming. For å fortolke fenomenet om balansen mellom å se barn som et individ og som en del av et fellesskap, har jeg samlet inn data fra tidligere litteratur og foretatt intervjuer. Derfor har den mest forsvarlige metoden for å analysere disse dataene, blitt gjennom et litteraturstudiet. Fortolkning, eller det å få forståelse av en begivenhet som dette, kan kalles for en *hermeneutisk* lære. Målet for hermeneutikerne er å forstå hva avsenderen egentlig mener med budskapet sitt. Gjennom å være kildekritiske, ønsker man å foreta seg flest mulig korrekte fortolkninger (Knutsen, 2002 s. 120). Dette er det som er målet mitt i dette litteraturstudiet. En av de store hermeneutiske filosofene Hans-Georg Gadamer la vekt på at vår forforståelse har mye å si for vår fortolkning av tema. Slik som sosialkonstruktivistene også ville sagt, vil det ikke være mulig å møte et fenomen uten la våre forutsetninger og fordommer påvirke svaret. Altså at mine individuelle, nasjonale og kulturelle arv og bakgrunn har mye å si for hvordan jeg nå har lagt fram dette temaet (Bergsland & Jæger, 2014 s. 68).

3.1 Intervju: Datainnsamling og utvalg av informanter

Mine forutsetninger og fordommer har likeså også vært med å påvirke hvordan jeg gjennomførte intervjuene. Avhengig av hvilke sosiale konstruksjoner du er ledet av eller hvilken sannhet som er din, vil spørsmålene alltid kunne oppleves som førende eller lukkede. Etter utbruddet av koronaviruset, har datainnsamlingen av intervjuene blitt litt svekket. Jeg hadde i utgangspunktet sett for meg i hvert fall et intervju til med en barnehagelærer, men sitter likevel igjen med to gode intervjuer med en pedagogisk leder og en fagperson. Årsaken til hvorfor jeg valgte intervju som en innsamlingsstrategi, var for å få dybde i empirien, da dette er en omfattende problemstilling. Grunnen til at utvalget falt på en pedagogisk leder, var for å koble teorien opp mot praksis, og ha et datamateriale som inneholder konkrete erfaringer med temaet. Intervjuguiden ble derfor bestående av spørsmål som omfattet innholdet i teorikapittelet. Det var en strategisk utvelgelse, da jeg kjente til informanten fra før og visste hun hadde relevante erfaringer. Funnene fra intervjuet blir dermed hensiktsmessig, ovenfor det å være representativ. Representativ vil si at funnene ville vært tilsvarende i hele populasjonen/barnehagenorge, noe de ikke er (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2016 s. 117). Grunnen til at jeg valgte å ha med en fagpersons tanker om temaet, er fordi jeg valgte meg en vinkling som jeg har funnet lite av i tidligere litteratur. Da jeg selv ikke er en person med lang erfaring i pedagogikkens verden, virket det derfor hensiktsmessig for oppgaven å

intervjue en fagperson som har det. Dette var også en strategisk utvelgelse, da dette er en fagperson jeg kjenner til fra før, og husket at han var opptatt av dette temaet.

3.2 Forskningsetikk og analysearbeid

Personvernloven gjør at vi har etiske prinsipper og juridiske retningslinjer vi må følge under et forskningsprosjekt. Når datainnsamlingen berør andre mennesker, slik som intervjumetoden gjør, oppstår det derfor etiske problemstillinger (Johannesesn, Tufte & Christoffersen, 2016 s. 83-84). De to intervjuene forgikk på forskjellige måter. Intervjuet med pedagogisk leder ble holdt muntlig på en café med lydopptaker, og intervjuet med faglærer ble gjort skriftlig via mail. Med godkjenning fra NSD lånte jeg lydopptaker fra biblioteket ved DMMH for å sikre at datamaterialet ble ordentlig slettet. Til pedagogisk leder ble det på forhånd utgitt en intervjuguide slik at informanten skulle kunne forberede seg på temaet. Dette har kunnet gjort at informanten stilte sterkere til intervjuet. For eksempel fikk den pedagogisk lederen en god praksisfortelling av en bekjent når hun nevnte temaet for intervjuet. Når jeg skulle sette i gang prosessen med å analysere funnene fra dette intervjuet, gikk jeg igjennom det transkriberte intervjuet og plukket ut de mest relevante funnene. Til fagpersonen fikk han intervjuguiden i det jeg spurte om han ville stille som informant. Dette var for at han selv skulle få vurdere om han hadde lyst til å svare på disse spørsmålene. Det ble etter hvert også levert ut informasjon- og samtykkeskjema ved begge intervjuene. Dette er et skjema som inneholder informasjon om hva oppgaven handler om, og hvordan deres bidrag vil bli benyttet, samt også forsikring om anonymitet.

4. Drøfting: Hva gjør man i praksis? Funn fra intervju med pedagogisk leder

I rammeplanen kan vi se at balansen mellom å se barnet som et individ og å se barnet som en del av et fellesskap, er et tema som går igjen i nesten alle kapitlene, og rammeplanen tilbyr en finstemt balanse med å fokusere på begge deler. Hvis det først er et setning som indikerer å fokusere på barn som individ, vil neste setning ofte handle om å se barnet i fellesskap. For eksempel: «Barna skal få oppleve at det finnes mange måter å tenke, handle og leve på. Samtidig skal barnehagen gi felles erfaringer og synliggjøre verdien av fellesskap (Kunnskapsdepartementet, 2017 s.11). Barnehagene har dermed stor metodefrihet til hvordan man skal oppnå disse ulike rammene. I denne delen av oppgaven, presenterer og drøfter jeg funnene fra intervjuet med pedagogisk leder. Informanten blir her kaldt *pedagogisk leder*, og funnene blir drøftet opp mot teorikapittelet.

4.1 Normalisering og tilpasning

Det første jeg spurte om, var om de gjorde noe for å synliggjøre mangfoldet. Etter at jeg klarerte hva jeg mente med mangfoldsbegrepet, svarte pedagogisk leder at en måte å synliggjøre det på, var å normalisere det. «Ungene er som de er, familien er som de er, og ting er som de er». Pedagogisk leder går her med en gang inn på likeverd-prinsippet og følger opp til teorien til Gjervan, Andersen og Bleka om at det må være normalt å være forskjellig. For å synliggjøre mangfoldet, må vi altså kunne omsette oss etter hvordan ting er som de er. Dette er det individualiseringen og likeverdet som beskrevet i teorikapittelet også gikk ut på. Derfor vil jeg tro at rammeplanen legger såpass mye vekt på økt mangfold og individualisering. Vi må ha respekt for at folk er som de er, og yte den best mulige omsorgen deretter. Det forutsetter tilrettelegging, og tilrettelegging fører fort til at barn blir behandlet *ulikt*.

Pedagogisk leder forklarer at:

«det er klart at vi behandler ungene ulikt utefra hva dem trenger, det er jo en slags måte å synliggjøre det på. Et barn får kanskje gå inn å hvile selv om de er over tre år, og hvorfor får han lov? Jo for han trenger det. Han står opp tidlig om morgenen, han er sliten. Så jeg tenker, det er en måte å synliggjøre det for de andre ungene. At de har ulike behov, at det er også derfor vi behandler dem ulikt».

Videre påpeker pedagogisk leder også at ved å synliggjøre ting, kan man stå i fare for å gjøre det annerledes, eller da å eksotifisere det. Eksotifisering handler om å bli sett på som det som er annerledes, mens resten blir sett på som det normale, igjen slik som Edwardsen forklarte om det likeverdige møte (Gjervan, Anderesen, Bleka, 2016 s. 76).

Jeg spurte om pedagogisk leder syntes det i praksis var vanskelig å opprettholde dette likeverdet som står beskrevet i rammeplanen. I rammeplanen står det at «barnehagen skal fremme likeverd og likestilling uavhengig av kjønn, funksjonsevne, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk, etnisitet, kultur, sosial status, språk, religion og livssyn. Alle skal ha like muligheter til å bli sett, hørt og oppmuntret til å delta i fellesskap i alle aktiviteter i barnehagen» (Kunnskapsdepartementet, 2017 s. 12). Pedagogisk leder mente at det ikke var vanskelig å tenke sånn, men at det noen ganger var vanskelig å vite hvordan, eller hvor langt man skal tilpasse for å oppnå likeverdet: «Forde at i det du tilpasser for noen, så kan det hende at du gjør det vanskelig for noen andre». Pedagogisk leder forbinder altså med en gang likeverdet med tilpasning. I tillegg er pedagogisk leder her inn på at det kreves litt for å vite

hvilken framgangsmåte som vil være den mest riktige, altså det blir behov for å kunne bruke faglig/moralsk skjønn som nevnt i teoridelen (2.3.2).

I forhold til foreldre, fortalte pedagogisk leder at du heller ikke kan behandle dem likt:

«Foreldrene er jo like forskjellige som ungan, og like forskjellige som oss, igjen så kommer du tilbake med det med relasjon, at du må bli kjent, du må vite hva dem trenger. For at dem skal få det tilbudet dem har krav på. Og noen foreldre har samtale på høsten og en på våren, mens andre, så har vi samtale annenhver måned, eller til og med annenhver uke. Det må vi jo, det er ofte fordi barna har noen behov som trenger å samsnakkes, og følges opp: på en måte hvordan går det hjemme nå, hvordan går det her, vi gjør sånn, hva gjør dere, hva funker, ja»

Her fokuserer pedagogisk leder på å se individet, og vektlegger i stor grad av tilrettelegging. Det at pedagogisk leder sa «tilbake med det med relasjon», var fordi at hun hadde tidligere forklart mer om hvordan de synliggjør mangfold. De var blant annet opptatt av å involvere ulike kulturelle trekk i barnehagehverdagen, som for eksempel markering av id og sommerfest med mat fra ulike kulturer. Pedagogisk leder forklarte at hun mente de burde bli enda flinkere på sånne ting, men at det ikke er bare å markere ulike kulturelle begivenheter: «Det kan være vanskelig fordi at noen kommer fra krigsherjete land, sant, og har med seg mye traumer og dårlig opplevelser, og har egentlig ikke et ønske om å.. Altså dem har et trøblete forhold til sitt eget land». Dermed påpekte pedagogisk leder at det blir viktig å ha gode relasjoner med foreldrene, slik at man kan ha en god dialog i hvordan de ønsker at vi implementerer deres kultur i barnehagehverdagen: «Det handler om å bli kjent med foreldran, alt handler om det. Å spørre, og bli kjent, og være interessert og nysgjerrig, ja da merker man jo hva dem syntes er greit, og hvor langt dem vil involvere sitt». Pedagogisk leder forklare her det som står i Gjervan, at et av målene ved å synliggjøre mangfold er å la barn ha med seg erfaringer hjemmefra utenat det blir undertrykt i barnehagen (Gjervan, Andersen & Bleka, 2016 s 34).

4.2 Når sosialiseringprosessen lykkes

Jeg stilte spørsmål om hvor viktig pedagogisk leder tenkte det var at barnet passer inn i fellesskapet. Pedagogisk leder mente det var ganske viktig fordi det har mye å si for hvordan barnet blir møtt av andre. Pedagogisk leder utdypet svaret med en praksisfortelling: Den handlet om at hun hadde nettopp møtt på noen som hadde erfaringer med at et barnebarn ikke passet inn i fellesskapet. Barnet ble i kommunikasjon med andre, opplevd som veldig negativ. Både foreldrene og barnehagen opplevde dette som et problem. Barnehagen begynte derfor å

iverksette tiltak som skulle hjelpe barnet. Pedagogisk leder kunne ikke berette hva slags tiltak det var, men de hadde i alle fall gjort merkbar effekt på barnet. Barnet hadde etter bare noen uker blitt mer imøtekomende, slik at hun også hadde fått flere positive tilbakemeldinger og dermed hadde barnet også virket mye gladere. Samtidig hadde barnet heller ikke mistet sin egenart.

Dette kan være et eksempel på hvordan barnet utviklet sin gruppeidentitet igjennom sosialiseringprosessen. Barnet ble en del av et nytt fellesskap, og med litt hjelp fra voksne, lærte barnet å navigere seg selv slik at barnet passet inn i fellesskapet. Dette kan også være et eksempel på det som stod i Greve sin doktoravhandling om vennskap, det at barn har mulighet for å utvikle uheldig samspillmønstre om de på starten ikke blir veiledet (Greve, 2009 s. 39). Slik som pedagogisk leder videre sa «For jeg tror ikke det er noen, til noens fordel at dem får lov å ture fram, fordi vi lever i et samfunn som har normer og regler vi må forholde seg til». Her nevner pedagogisk leder det som Larsen og Slåtten var opptatt av; at samfunnet krever at vi lærer oss å gå inn i ulike roller (Larsen & Slåtten, 2015, s. 17). Videre forklarte pedagogisk leder: «samtidig er det viktig at man får lov til å være seg selv, og oppleve at det ikke skal gå på bekostning av det». Her igjen, kommer vi inn på tema om å ha evne til å bruke faglig skjønn.

4.3 Mindre forskjeller, flere vennskap?

Jeg fikk pedagogisk leder til å forklare litt om hva de gjør for å fremme vennskap og tilegnelse av sosial kompetanse: «Vi prøver jo å ha mye smågrupper fordi vi ser jo at det er fremmede for vennskap. At ikke gruppa blir for stor, at det skal være greit for dem og forholde seg til dem som er inni gruppa». Her påpeker pedagogisk leder at det er enklere å danne vennsksrelasjoner i mindre grupper. Kan en årsak til det være at i mindre grupper, er det også mindre forskjeller? I tillegg påpekte hun at det var mindre utestegning når de hadde begynt med en aldersbasert inndeling (dette er en åpen basebarnehage og tidligere har inndelingen av barnegrupper gått mye på tvers av alder). «For da er det en naturlig gruppe for dem, så da inkluderer dem, akkurat som at da har dem jo noen erfaringer med alle de ungan, sant, sånn at dem har noen positive opplevelser, og blir kjent og». Selv om leken ofte kan usynliggjøre ulikheten om alder, er det ofte at den skiller to parter også. Jeg skal ikke påstå at det er forklaringen på dette eksempelet. Men en mulig forklaring på hvorfor barna opplever at en aldersbasert gruppe er mer naturlig, kan være fordi da har du igjen minimalisert forskjellene mellom barna. Å være på ulik alder når man er barn, kan utgjøre store kognitive

forskjeller. Derfor er det ofte at barn leker best med sin aldersadekvat. Slik som jeg problematiserte under teoridelen om vennskap, så er kjennetegn på vennskap blant annet noe man har til felles og gjensidig preferanse overfor hverandre (Greve, 2009 s. 37), så hvis to parter har for stor kognitiv forskjell, kan partene miste sin felles preferanse, og dermed bli uinteressert i hverandre.

Flere tiltak pedagogisk leder nevnte at de gjorde, var å korrigere lek og bruk av bøker som inneholder hva barn kan gjøre når de ikke får være med å leke og annen sosial kompetanse. Her går pedagogisk leder inn på tema om å tilegne barn felles lekkaptial slik som Kibsgaard forklarer at barn trenger for å posisjonere seg i lek (Kibsgaard, 2016 s: 359). «Å korrigere lek» kan for mange høres ut som noe negativt, men det blir i praksis det vi gjør når vi arbeider med barns deltakelse i lek.

Pedagogisk leder kom også inn på tema om utestenging. Hvis de skulle se at et barn ble utestengt jevnlig, tar de det først opp på basemøtene de har en gang i uka, og diskuterer erfaringer de har hatt, og da får de se om de har hatt de samme erfaringene. Deretter forklarer pedagogisk leder hvordan de vurderer tiltakene som må skje: «Tiltakene vil jo variere utefra ungane, og om det på en måte er de andre som må tilpasse seg barnet, eller om det er en grunn for at barnet ikke får være med, er det noe barnet trenger støtte til, eller har dem en uhensiktsmessig måte å ta kontakt på, eller er det språket så dårlig så de ikke forstår hverandre. Det handler om å observere mye, og så finne løsninger og prøve ut ting». Her diskuterer pedagogisk leder balansen mellom individ og fellesskap. Er det fellesskapet som er urasjonelle mot barnet? Eller er det noe barnet må jobbe med for å tilpasse seg fellesskapet? Ved å foreslå mye observasjon, være løsningsorientert og prøve ut ting, kan tyde på at det ikke finnes noen fasitsvar. Alle tilfeller er individuelle, og må derfor behandles individuelt. Det kan både handle om at barnet trenger mer sosialisering, og handle om at fellesskapet trenger en større ryggesekk med anerkjennelse av de forskjellene som følger av at hvert enkelt individ er unikt (Lund, 2018).

4.4 Gruppeidentitet og personlig identitet: En utvikling som går hånd i hånd

For å få pedagogisk leder til å komme dypere inn på spenningsfeltet mellom individ og fellesskap, stilte jeg spørsmål om hva hun tenker er viktigst at barn sitter igjen med etter ca. 5 år i barnehagen, en trygg gruppeidentitet eller en trygg personlig identitet. Da svarte pedagogisk leder blant annet: «Ja takk begge deler! For det føler jeg, det er ikke noe enten eller. Jeg tror det er mulig å kombinere det. Jeg vil gjerne at dem skal ha en opplevelse av at

dem er bra som dem er, den måten dem er på, at du har fått mye positiv feedback på hvem du er, uavhengig av handlinger dine». Her utdyper pedagogisk leder om barns identitetsutvikling. Hun understreker hvor viktig det er å arbeidet med individets mangfold. Slik som forklart i teoridelen, handler det å arbeidet med mangfold, å anerkjenne at hvert enkelt individ er unikt, og dermed også anerkjenne forskjellene som følger (Lund, 2018). Med aksept og respekt for forskjeller, vil barn få en opplevelse av at de er bra som de er. Samtidig understreker også pedagogisk leder Binders teori om hvordan barns gruppeidentitet og personlig identitet er sammenvevd med hverandre (Binder, 2018 s. 113): «Samtidig tror jeg at det liksom går hånd i hånd den utviklinga der. Som regel så er vi ikke i et vakuum, når vi utvikler oss selv. Vi speiler oss, og finner ut hvem vi er i møte med andre».

Videre forklarer pedagogisk leder at hun tror de fleste barna vet hvordan det er hensiktsmessig å være i et fellesskap ved at «det er lurt å la andre slippe til, det er lurt å lytte til folk og vente på turen sin, og ja, samtidig som det er lurt at man få si hva man mener». De fleste barna skjønner altså selv balansen mellom hvordan de må tilpasse seg for å passe inn i fellesskapet, og hvor denne grensa skal gå for å samtidig for uttrykk for sine egne meninger. I rammeplanen står det at «barn skal støttes i å uttrykke synspunkter og skape mening i den verden de er en del av (Kunnskapsdepartementet, 2017 s. 18). Videre forklarer pedagogisk leder, at selv om det er mange som tar dette på automatikk fra dem er bittesmå, er det selvfølgelig mange barn som bruker litt lenger tid på å knekke koden: «Altså dem må på en måte lære det». Her kommer pedagogisk leder med enda en forklaring på hvorfor likeverdet krevet at vi behandler barn ulikt. Hun forklare at barn har forskjellige evner til å tilpasse seg fellesskapet, og derfor vil også mengden på voksnes deltakelse i barns sosialiseringssprosess variere (Larsen & slåtten, 2015 s. 21).

4.5 Et fokusområdet for personalets definisjonsmakt

Jeg stilte spørsmål om hvilke som er den viktigste egenskapen barn kan få i løpet av barnehagetiden. På det svarte pedagogisk leder «Å like seg selv. Jeg tror at det er noe av det vi sliter mye med, sånn menneskeheten generelt. Det å like seg selv, og ikke sammenligne seg med andre. Men tenke at det her er bra, ja hu er flinkere eller penere, eller bedre i fotball, men det spiller ingen rolle, jeg er bra lel». Her presenterer pedagogisk leder en ny vinkling til dette temaet. Hvor jeg har i teorikapittelet vært opptatt av hvordan barn forstår andre, går pedagogisk leder inn på hvordan barn forstår seg selv. Å tilegne barn evnen til å like seg selv,

vil også handle om å arbeidet med å se barnet som et individ. Da det å like seg selv, handler om å akseptere at vi er forskjellige, slik som pedagogisk leder forklarte.

Jeg spurte om hun hadde noen eksempler på hvordan hun aktivt har gått inn for at barn skal få denne egenskapen. Da fortalte pedagogisk leder at det kunne være utfordrende, i og med at det er så innarbeidet i kulturen vår å ha fokus på hva hverandre gjør og gi komplimenter deretter. Men en måte å gjøre det på er å flytte fokuset fra hvordan barnet ser ut, og heller fokusere på personligheten til barnet. Et eksempel: «Jeg blir så glad når jeg ser deg!» Å heller forstørre det, forklarete pedagogisk leder. Videre diskuterte pedagogisk leder hvordan du kan ha fokus på hvordan dem er ved å for eksempel gi komplement som «du er så grei» eller «du er så god på å trøste», ovenfor å gi komplement på hvordan barnet ser ut, eller hvordan de presterer: «Selv om det er jo, å prestere å trøste og, men det er en annen egenskap som jeg tenker blir litt annerledes. Men jeg føler jo ikke alltid at jeg får gjort det i den grad jeg skulle ønske. Eller at jeg på en måte er flink nok, men prøver å være veldig bevisst på det» avslutter pedagogisk leder. Her forklarer pedagogisk leder hvordan du aktivt kan styre din definisjonsmakt slik at du har større mulighet får å tilegne barn den kunnskapen/erfaringen du ønsker barnet skal ha, slik som forklart i teoridelen 2.3 (Larsen og Slåtten, 2015 s. 21).

Videre spurte jeg om hun noen gang tenker over definisjonsmakten hun har ovenfor barna. På det forklarte pedagogisk leder at hun tenkte ofte på det, og at det egentlig er litt skremmende, samtidig som det ligger en funksjon der. Pedagogisk leder påpeker hvor mye en kommentar fra de voksne i barnehagen kan ha innvirkning på barnet: «For at vi definerer dem uansett om vi vil eller ikke. Eller tror jeg da, jeg tror at uansett hvordan vi møter dem, så er vi jo med på å forme dem». Deretter spurte pedagogisk leder meg om jeg mente det samme eller noe annet. På det svarte jeg at jeg var enig, og brukte det eksempelet som jeg beskrev i teoridelen 2.3 (se side 9) som gikk ut på motreaksjonen hvis vi ser et barn aggressivt slår et annet barn. Da forklarte pedagogisk leder videre at:

«Hvordan vi reagerer varierer jo. For at det er jo ikke greit at barnet slår, men det er jo stor forskjell på å møte, å gå inn med den herre «Oj, hva skjedde nå? Det her er ikke greit, nå blir han lei seg», i stedet for «nå var du slem». Det er så små nyanser på hvordan de griper inn i seg selv, det sier jo noe til de andre ungan, og den får du på en måte ikke unngått. Fordi at unger er smart, dem på en måte leser situasjoner ganske fort da, hvis et barn får mye korreksjon, så kan dem selv tenke «å han er slem». Og det er kjempevanskelig å få det bort».

Her viser pedagogisk leder et eksempel på hvor omfattende personalets definisjonsmakt kan være. Vår definisjonsmakt omfatter ikke bare om å få barn til å internalisere ulike normer og verdier slik som forklart under teoridelen 2.3 (Larsen & Slåtten, 2015 s. 21). Den kan også være med på å regulere hvordan andre barn oppfatter barnet, og til og med hvordan barnet oppfatter seg selv. Pedagogisk leder fortsatte med å fortelle om et barn som av ulike årsaker lett kunne bli misforstått, selv om barnet egentlig bare var veldig snill og omsorgsfull:

«Når han begynte i barnehagen, så var det veldig mye, og da var vi ikke flinke nok, det ble for mye: «Nei, nei nei» også navnet etterpå. Og ungene altså tok jo så fort, altså dem begynte å si det samme, og det var da vi fikk sånn «shit, hva har vi gjort? Ånei». Men det å bli kvitt det, det føler jeg sitter så langt inne, selv om vi ofte er hans advokater nå da, for å snu det her. Når dem får den rollen uansett hvem som har definert dem, den sitter i altså».

I tillegg til å være enda et eksempel på hvor omfattende personalets definisjonsmakt kan være, kan dette også være et eksempel på hvordan sosialkonstruktivistene tenker. Slik som jeg forklarte i teoridelen 2.3.1 er grunnen til at noe eksisterer ifølge Gallemore fordi alle tenker at det eksisterer. Derfor er det at når mange nok mennesker har like ideer, meninger og enigheter om noe, at noe blir til, forandres eller forsvinner helt (Gallemore, 2011). Under dette eksempelet hadde personalet i barnehagen ubevisst brukt sin innflytelsesmakt slik at de andre barna hadde fått en negativ holdning til det ene barnet. Da personalet oppdaget dette, hadde allerede mange nok av de andre barna fått samme holdninger, slik at det var blitt vanskelig for dem å snu de sosiale konstruksjonene som allerede var blitt til. For å snu dette, må personalet ifølge konstruktivistene få mange nok av barna til å bli enige med dem igjen.

4.6 Når forskjellene kommer fra ulike konstruksjoner

På temaet om spenningsfeltet mellom individ og fellesskap i barnehagen, kan også foreldre spille en stor rolle. I teorikapitlet forklarte jeg om sosialkonstruktivismen, og hvordan de bygger verden på måten vi relaterer til hverandre. Så hva gjør vi hvis vi møter foreldre eller medarbeidere som bygger verden på en helt annen måte enn oss selv? Hvis for eksempel en foreldre er over gjennomsnitte opptatt av at barnet skal passe inn i fellesskapet, slik at deres intensjoner vil gjøre at barn går glipp av viktig identitetserfaring. Hvordan møter vi dem? For å få pedagogisk leder til å diskutere denne problemstillingen, spurte jeg om vi skal akseptere de som ikke vil ha mangfold. På det svarte pedagogisk leder blant annet:

«Jeg tror nok at vi må akseptere at dem er der, fordi jeg tror dem alltid kommer til å være der. Men jeg syntes og at man skal være tydelig på at jeg syntes ikke det er greit. Jeg er uenig. Men jeg må akseptere at dem mener det, for de er også en del av mangfoldet. Å mene ulike ting».

Her understreker pedagogisk leder igjen det Edwardsen sier om det likeverdige møte mellom mennesker bare skjer hvis begge blir sett på den forskjellige andre (Gjervan, Andersen & Bleka, 2016 s. 76). For å utdype denne problemstillingen ypperligere, kunne pedagogisk leder dele en praksisfortelling som hun fint forteller med egne ord:

«Jeg husker det var en far som syntes det var litt kleint at ungen leika og hadde på seg kjole og perlekjede. Men det, altså vi flira jo litt også tror jeg jeg sa noe sånn som atte «det er kjedelig for guttan vettø, for dem har liksom ikke så mye å kle seg ut med, og dem syntes det er artig». Der var ikke noe han tok opp, hvis hadde tatt opp at han ønsket at barnet ikke skulle ha på seg kjole i leiken, da, den føler jeg at den måtte jeg tatt. Jeg vet ikke hvordan, men den tror jeg ikke at jeg, altså jeg kunne aldri klart å si «okay, neimen da stopper vi, da sier vi det vi». Jeg tror jeg ville tenkt ut veldig mye spørsmål, hvorfor vil du ikke det? Asså hva er det som gjør at du tenker at det ikke er ja, og få fått fram hva er det på en måte som ligger bak her, hva er det som ligger under».

Her var det altså individets beste som kunne stått i fare. For å løse en slik situasjon ville altså pedagogisk leder nå fram til forståelsen. Det å finne ut av hvorfor den foreldre skulle mene det, og forklare hvorfor hun selv eventuelt mener noe annet, og på den måten komme fram til en løsning: «Altså når du begynner å snakke sammen, så vil jo alle det beste for ungene sine, også kan man jo selvfølgelig ha litt ulik oppfatninger av hva som er best for ungene, men jeg har aldri. Jeg kan ikke huske at jeg har opplevd sånn kjempekrasj, for det handler jo om at det er lov å være uenig».

Her igjen dukker likeverdet opp. Pedagogisk leder kunne fortelle at hun hadde vært borti tilfeller der hun hadde tenkt at hun ikke hadde gjort det på den måten hvis det var hennes barn, og hvis hun har syntes det har vært veldig skadelig for barnet så har hun måtte meldt bekymring. Samtidig påpeker pedagogisk leder at det er viktig med god dialog med foreldrene: «Hvis dem har tenkt nøye igjennom en ting, og funnet ut at sånn skal vi ha det, eller sånn skal vi oppdra barnet vårt, så er det vanskelig å si noe på det, annet enn å stille spørsmål og undre seg sammen da. Også må man jo til syvende og sist bare respektere at det er deres valg. Fordi min måte trenger ikke være den beste, faktisk. Vi er ikke eksperter!» Atter

en gang kommer pedagogisk inn på temaet om at vi alle er den forskjellige andre. Hvis begge parter blir sett på som den forskjellige andre slik som Edvardsen forklarer, blir det ikke bare én måte å gjøre ting riktig på, det kan være flere.

5. Drøfting: En fagpersons tanker om tema

I denne delen av oppgaven presenterer og drøfter jeg funnene etter intervju med en fagperson. Under drøftingen vil informanten bli kaldt *fagpersonen*. For å få fram en fagpersons tanker om tema, stilte jeg tre konkrete spørsmål. Det første var: «Hvor tenker du balansen mellom det å se barnet som et individ og det å se barnet som en del av et fellesskap går? Hva skal vi fokusere mest på?» På det svarte fagpersonen blant annet:

«Jeg tenker at vi kan ikke permittere oss som profesjonelle utøvere å fokusere på det ene eller det andre. Å finne en riktig balanse krever at en skal forstå kompleksiteten i enhver situasjon og kontekst. Dermed sagt er det viktig at ansatte i BHG forstår at det ikke er mulig å ha fastlåste regler der barn blir behandlet likt med bakgrunn i en fastsatt forståelsesramme. Her tenker jeg særlig på barn som for en eller annen grunn beveger seg inn og ut av sårbare situasjoner. Barn er fra ung av med på å danne seg flere identiteter. Det blir viktig å fange opp de nyanser i lek for så å forstå bedre hva det er de er ut etter».

Her er det mye å ta tak i. I følge fagpersonen vil det å bare fokusere på en del av barns identitet (gruppeidentiteten eller den personlige identiteten), bli det samme som å permittere oss som profesjonelle utøvere. Noe som kan sammenlignes med det pedagogisk leder sa, om at denne utviklingen går hånd i hånd. Ved å forklare at det ikke finnes fastsatt forståelsesramme og at vi må forstå kompleksiteten i enhver situasjon, understreker fagpersonen også det pedagogisk leder forklarte om det å få et likeverdig tilbud til alle barn, handler om at vi må behandle barn ulikt. Samtidig som han også går innom problemstillingen til pedagogisk med at det ikke alltid er like lett å vite hvordan du skal tilpasse for oppnå den «riktige» balansen. Å forstå kompleksiteten i enhver situasjon og kontekst sammenligner jeg med det å ha et godt faglig skjønn. Ved å ha et godt etablert faglig skjønn kan du fange opp disse nyansene i lek som fagpersonen nevner, og dermed møte barnet på den mest riktige måten. Altså den måten som vil gi mest nytte for barnet, både om det er barnet eller fellesskapet som må tilpasse seg. Fagpersonen forklarte videre:

«Et eksempel kan være at et barn som er nyankommet, og har observert en gruppe med andre barn. Hun ønsker å bli med, men må finne ut hva som skal til for å bli inkludert i leken.

Fokuserer barnet for mye på en av de deltakere, da risikerer hun at de andre opplever at hun forstyrrer eller prøver seg for mye. Barnet blir da nødt å finne en balanse mellom å fokusere på den enkelte innafor gruppen (den med en høy sosial posisjon) og deltar i det som er felles aktiviteten og kan vise at hun er til nytte for i stand holde gruppens interesser, nemlig leken selv. Det som barn gjør er ganske imponerende og det er for ofte at ansatte overser kompleksiteten i hva barn må gjøre for å få innpass».

Her problematiserer fagpersonen ytterligere om Kibsgaards lekkapital (Kibsgaard, 2016 s: 359), og fokuserer på kompleksiteten på det barn selv må gjøre for å tilegne seg den lekkapitalen som gjør at barnet får innpass i leken. Videre fortsetter fagpersonen: «Skal ansatte fokusere for mye på «alle skal bli med» da oppstår der fort en situasjon der det fellesskapet opplever at inkludering blir gjort om til en byrde. Er der for mye fokus på at leken skal tilpasses slik at det nye barnet kan bli med, da går gruppen glipp av en kjerneverdi i deres lek, nemlig kontinuitet og flyt». Her kommer fagpersonen inn på dilemmaet personalet ofte står ovenfor når det kommer til balansen mellom å ta hensyn til individet eller fellesskapet i lek.

Under teoridelen om vennskap (2.2.1) diskuterte jeg hvorvidt tillæring av sosial kompetanse handler om å gjøre barn mer like. Derfor stilte jeg videre dette spørsmålet til fagpersonen: «Vil du si at det å tilrettelegge for/oppdra til å passe inn i fellesskapet handler om å gjøre barn mer like?» På det svarte fagperson at han anerkjenner at kjennetegn på vennskap er blant annet uttrykk for likhet, felles interesser, gjensidighet og en preferanse ovenfor hverandre, men han tilføyer også at «ingen barn er likt». Han forklarer slik som pedagogisk leder, at vi derfor ikke kan behandle barn likt, men at det vi må etterstrebe, er likeverdet. Fagpersonen kobler likeverdet med faglig skjønn, det å utvikle en sensitivitet og dømmekraft. Fagpersonen forklarer at faglig skjønn: «gjør ansatte i stand til å handle ut ifra et perspektiv der de ikke ønsker at barn skal være like men heller ønsker å fremme et fellesskap der mangfold er sett på som noe naturlig, uunngåelig og konstant. Muligens kan vi si at mangfold er barnehagens ontologiske tilstand?» Ontologi er en sentral del av metafysikken, og går et hakk dypere enn sosialkonstruktivismen i å legge til grunn hva virkeligheten egentlig består av. Innenfor ontologien stilles det spørsmål ved alle objektive realiteter (Bøhn, 2018). At mangfold er barnehagens ontologiske tilstand vil dermed bety at det er noe av det mest grunnleggende som finnes i barnehagen, slik som faglærer forklarte: det er uunngåelig, konstant og naturlig. Det var noe lignende det jeg mente da jeg i innledning skrev «Ingen mennesker er like, og derav har samfunnet aldri vært uten mangfold». Fagpersonen distanserer seg altså fra teorien min

om at arbeidet med tilegnelse av sosial kompetanse handler om å gjøre barn mer like, men forklarer heller at det handler om å få barn til å akseptere at vi ikke trenger å være like.

Videre forteller fagpersonen:

«Men forstå meg riktig, jeg mener det er for enkelt å si at vi må se mangfold som ressurs fordi mangfold skaper mange utfordringer i hverdagene. Heller, jeg forfekter at vi kommer til å forstå mangfold som noe dynamisk og at mangfolds materialisering (både i fysiske, sosiale og kulturelle former) kan utfordre voksne og barn og på positive og negative måter. Ut ifra et slikt perspektiv mener jeg at vi kan inntre domene for kritisk tenkning angående hvorfor vi vil/ikke vil at barnet skal tilpasse seg / passe inn i det fellesskapet. I BHG jobbes det ut ifra noe som heter det lærerprofesjonens etiske plattform. Jeg mener at i enhver diskusjon om mangfold (spenningsfeltet mellom individ- og fellesskapets egenart) burde pedagoger ta for seg plattformen og diskutere de aktuelle hverdagslige problemstillinger ut ifra de grunnleggende verdier som er skissert i dette dokumentet.»

Her forklarer fagpersonen det samme som pedagogisk leder var innom, at det ikke alltid er like lett å arbeidet med å inkludere og fremme mangfoldet. Det kan by på utfordringer, som gjør at personalet må kunne tenke kritisk og ta i bruk dette «læreprofesjonenes etiske plattform». Noe jeg tolker som at vi må ta i bruk det faglige og pedagogiske skjønnets som vi har opparbeidet oss gjennom forskningsbasert utdanning og praksis.

Det siste spørsmålet fagpersonen fikk var: «Hvilken egenskap tror du barnet vil ha mest nytte av i livet, en trygg personlig identitet eller en trygg gruppeidentitet? Begge deler?»

«Her henviser jeg til svaret i spørsmål 1. Det handler om å innse at barnas hverdagsliv er fylt med utfordringer, motsetninger, intriger og positive erfaringer. Barn må få mulighet å manøvrere seg gjennom et kaotisk landskap uten at ansatte skal definere i enhver situasjon hva som er best for barnet. Får de mulighet til dette, da danner de en solid fundament der flere identiteter kan eksisterer samtidig, og uten å stå i konflikt med hverandre».

Her påpeker fagpersonen noe av det samme som pedagogisk ledet gjort under temaet om de ulike sosiale konstruksjonene, at vi er ikke eksperter. For at barn skal få utvikle sin identitet på sitt ytterste, må altså personalet i barnehagen akseptere det kaotiske landskapet som et barn vokser opp i, og la barn få posisjonere seg selv, utenat det alltid er en voksen som vet best. I tillegg poengterer han at de ulike identitetene går hånd i hånd.

6. Avslutning: Kompleksitet og forståelse

Med alt tatt i betraktning, vil jeg først og fremst påpeke at gjennom hele denne analysen, har jeg tenkt at dette er et tema som egentlig er egnet for et større omfang. Likevel har det kommet fram noen funn: Det første er at det ikke finnes et bastant svar på hva som er viktigst for barn når det kommer til personlig identitet og gruppeidentitet, da disse er forenlige, og utvikler seg hånd i hånd. Arbeidet med å se barnet som et individ, og arbeidet med å se barnet som en del av fellesskapet er derfor ikke så motsigende som jeg først la fram. På flere måter kan det sies at å fokusere på tilegnelse av sosial kompetanse, er det samme som å fokusere på individets mangfold. For det første handler sosial kompetanse om kommunikasjonskompetanse, og dermed også barnets evne til å se ting i andres perspektiv. Evne til se fra andres perspektiv er, som Edvardsen skrev, en forutsetning for et likeverdig møtet, og likeverdet er det vi etterstreber når vi jobber med mangfoldet. I tillegg slik som pedagogisk leder forklarte: utviklingen av oss selv, skjer ikke i et vakuum, «vi speiler oss, og finner ut av hvem vi er i møte med andre». Dermed vil barnet som jeg nevnte innledningsvis 1.2 (se side 4) både kunne tilegne seg sosial kompetanse ved å undre seg sammen med voksne, samtidig som barnet også kunne ha mulighet for å gå glipp av viktige vennsrelasjoner. Det er en kompleks situasjon, hvor det å finne den mest riktige framgangsmåten krever et godt faglig skjønn. Arbeidet med å balansere barn som individ og barn som del av fellesskap, lager altså komplekse situasjoner og kontekster, hvor vi må etterstrebe det hermeneutikerne også er ute etter, å foreta flest mulige korrekte fortolkninger. For å mestre dette, kreves det ifølge Christoffersen både evne til fantasi, forståelse, se fornuft og innsikt.

Selv om barns gruppeidentitet og barns personlige identitet er en forenlig utvikling, vil mangfold, slik som fagpersonen forklarte, alltid være noe som er konstant, uunngåelig og naturlig. Ved at vi alltid vil være forskjellige fra hverandre, kan fort lage spenninger mellom individ og fellesskap. Pedagogisk leder fortalte under temaet om synliggjøring av mangfold, at vi måtte tilrettelegge for at ting er som de er, mens under tema om viktigheten av fellesskapet, forklarte hun også at det ikke vil være til barns fordel å få ture fram som de vil. Det kan derfor konkluderes med at så lenge det ikke går hardt ut over fellesskapet, skal vi tilrettelegge for at barn er som de er. Altså tilrettelegge for at barn er forskjellige. Noen ganger er det altså barnet som må tilpasse seg fellesskapet, andre ganger er det fellesskapet som må tilpasse seg barnet.

I analysen av intervjuet med fagpersonen, kom det fram at det ikke handler om å gjøre barn mer like når personalet arbeider med tilegnelse av sosial kompetanse, slik som jeg forklarte under teoridelen om vennskap og lekkaptial, men at det handler om å få barn til å akseptere at vi ikke trenger å være like. For å få barn til å akseptere at vi ikke trenger å være like, mener jeg, at det fordrer at vi likevel har en likhet. Likheten i det at begge parter klarer å se fra den andres perspektiv, og dermed aksepterer hverandres ulikhet. Mangfold handler om at det er lov å være uenig. Derfor vil det ikke alltid være én riktig måte å gjøre ting på. Det betyr at personalet i arbeid med barn, må også være kritiske til seg selv, være bevisste på sin definisjonsmakt, slik at de posisjonerer seg riktig både i metode og mengde. For slik som fagpersonen poengterte, er det ikke alltid de ansatte som vet hva som er best for barnet. Barn må få manøvre seg fram selv. Pedagogisk leder forklarte noe lignende ved at barns tilnærming til fellesskapet varierer, slik at derfor vil også de ansattes deltakelse i sosialiseringen også variere. Er den en ting denne analysen ikke får påpekt nok, så handler det å arbeide med barn, om å tilrettelegge for hvert enkelt individ. For vi er som slagordet til årets barnehagedag lyder «ulike sammen», og det er derfor greit å oppleve at, slik som budskapet til dansebandet Ole Ivars lyder: «En får værre som en er da'n itte vart som en sku, inni er vi like på je og du!

6.1 Litteraturliste:

- Andreassen, T. (2017). *Verdier og ledelse – et spørsmål om tjenende lederskap*. I Sagberg, S. (red.) *Mot til å være barnehagelærer – Verdier som omdreiningspunkt*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Bergsland, M. D. & Jæger, H. (red.) (2014). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Oslo: Cappelen Damm.
- Binder, P. E. (2018). *Hvem er jeg? Om å finne og skape identitet*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Bøhn, E. D. (20.02.2018) *Ontologi i Store norsk leksikon*. Hentet 19.05.2020 fra: <https://snl.no/ontologi>.
- Candas, T. (01.02.2005). *Frykt for det ukjente*. Hentet 22.01.2010 fra NRK: <https://www.nrk.no/kultur/frykt-for-det-ukjente-1.904775>.
- Christoffersen, S. A. (1994). *Handling og dømmekraft. Etikk i lys av kristen kulturarv*. Oslo: Tano.
- Ek, A. (09.08.2018). *Anerkjennelse og gjenkjennelse*. Hentet 12.05.2020 fra: <https://www.barnehage.no/artikler/anerkjennelse-og-gjenkjennelse/443309>
- Emilsen, K. (red.) (2015). *Likestilling og likeverd i barnehagen*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Gallemore, C. (10. 06.2011). *Theory in Action: Constructivism*. Hentet 21.01.2020 fra YouTube: https://www.youtube.com/watch?v=kYU9UfkV_XI&feature=youtu.be.
- Gjervan, M., Andersen, C. E. & Bleka, M. (2016). *Se mangfold! Perspektiver på flerkulturelt arbeid i barnehagen*. Oslo: Cappelen Damm.
- Greve, A. (2009). *Vennskap mellom små barn i barnehagen*. Oslo: Pedagogisk Forum.
- Johannessen, A., Tufte, P. A. & Christoffersen, L. (2016) *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Abstrakt forlag.
- Knutsen, P. (2002). *Analytisk narrasjon - En innføring i historiefagets vitenskapsfilosofi*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Kibsgaard, S. (2016). *Den livsviktige leken*. I Glaser, V., Størksen, I. & Drugli, M. B. (red.) *Utvikling, lek og læring i barnehagen. Forskning og Praksis*. Bergen: Fagbokforlaget.

- Larsen, A. K. & Slåtten, M. V. (2015). *En bok om oppvekst – Samfunnsfag for Barnehagelærere*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Lund, A. B. (2018). *En studie av læreres forståelse av mangfoldsbegrepet*. Hentet 26.01.2020 fra: <https://utdanningsforskning.no/artikler/en-studie-av-lareres-forstaelse-av-mangfoldsbegrepet/>.
- Kunnskapsdepartementet (2017). *Rammeplan for barnehagen. Innhold og oppgaver*. Oslo: Pedlex.
- Shafer-Landau, R. (2015). *The Fundamentals of Ethics*. Oxford University Press Inc.
- Store norske leksikon (14.02.2009). *Individualisering – pedagogikk*. Hentet 9.05.2020 fra: https://snl.no/individualisering_-_pedagogikk.
- Utdanningsforbundet (25.02.2020). *-Bli med på barnehagedagen 10. mars*. Hentet 24.03.2020 fra: https://www.utdanningsforbundet.no/nyheter/2020/-bli-med-pa-barnehagedagen/?fbclid=IwAR0C-k4dTGggd3MFpXu07QaXqVJq-RYNNNwe2kvYu-TjUp6pjp_htmNA7aE.

6.2 Vedlegg

Intervjuguide – Pedagogisk leder

1. Gjør dere noe for å synliggjøre mangfoldet i barnehagen?
2. Hvis dere gjør det, hvor viktig tenker du at det er å synliggjøre mangfoldet?
3. Er det enighet blant personalet om måten dere arbeider med mangfold på?
4. Hva tenker du om likeverdet i barnehagen? Er det vanskelig å opprettholde det likeverdet som står beskrevet i rammeplanen?
5. Tenker du at det er viktig at barnet passer inn i fellesskapet?
6. Gjør dere noe for å fremme vennskap i barnehagen? Sosial kompetanse?
7. Gjør dere noen ekstra tiltak med de barna som dere ser ofte er utenfor fellesskapet?
8. Hva tenker du er viktigst at barn sitter igjen med etter ca. 5 år i barnehagen, en trygg gruppeidentitet eller en trygg personlig identitet?
9. Hvilken egenskap tenker du barnet har mest nytte av å tilegne seg i barnehagen?
10. Hvordan jobber dere for å tilegne barnet denne egenskapen? Eksempler?

11. Tenker du noen gang over hva slags definisjonsmakt du har ovenfor barna?
12. Kan du komme på noen eksempler på hvordan dere oppdrar barna til å passe inn i barnehagehverdagen?
13. Skal vi akseptere de som ikke vil ha mangfold?

Intervjuguide - Fagperson

Tilrettelegging og inkludering av mangfold er som du og jeg vet, av mange årsaker, veldig viktig at vi gjør i barnehagen. Samtidig skal barnet vokse opp i et samfunn og et fellesskap. Vennskap er viktig, og kjennetegn på vennskap er blant annet uttrykk for likhet, felles interesser, gjensidighet og en preferanse ovenfor hverandre.

1. Hvor tenker du balansen mellom det å se barnet som et individ og det å se barnet som en del av et fellesskap går? Hva skal vi fokusere mest på?
2. Vil du si at det å tilrettelegge for/oppdra til å passe inn i fellesskapet handler om å gjøre barn mer like?
3. Hvilken egenskap tror du barnet vil ha mest nytte av i livet, en trygg personlig identitet eller en trygg gruppeidentitet? Begge deler?

Samtykkeskjema – Pedagogisk leder

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Vil du delta i bachelorprosjektet

«Ulike sammen: Individ og fellesskap
- Om det å være forskjellig»

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et bachelorprosjekt hvor formålet er å *se nærmere på balansen mellom barn det å tilpasse fellesskape barnet, og barnet til fellesskapet*. I dette skrivet gir jeg/vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Den overordnede problemstillingen er: «Hvordan går personalet fram i arbeidet med balansen mellom å se barnet som et individ og å se barnet som en del av fellesskapet?» Det videre faglige formålet med oppgaven vil være å ta en dypdykk i hva det egentlig vil si å fremme mangfoldet i barnehagen. For å finne ut av dette har jeg også gått innom spørsmålene: Hva vil det egentlig si å være forskjellig? Hvordan møter man best mulig likeverdet? Hvordan går vi fram med vår definisjonsmakt når vi jobber med barn? Hvordan tilegner barn seg vennskap og sosial kompetanse? Denne oppgaven vil på en måte handle om balansen mellom både, forskjellighet og likhet i barnehagen, og mellom barns gruppeidentitet og barns personlige identitet.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning er ansvarlig for prosjektet.

Hva innebærer det for deg å delta?

Å stille til intervju med ca. 12 overordnede spørsmål. Opplysningene samles inn med lydopptaker, og blir brukt som datamaterialet til prosjektet. Må også skrive under på dette skjema, scanne og sende det tilbake.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- Innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg
- Få rettet personopplysninger om deg
- Få slettet personopplysninger om deg
- Få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- Å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg/vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene jeg/vi har fortalt om i dette skrevet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- *Behandlingsansvarlig ved institusjon er Marit Kanstad og Hanne Merete Hestvik.*
- *Navnet og kontaktopplysningene dine vil jeg erstatte med en kode som lagres på egen navneliste adskilt fra øvrige data.*

Hva skjer med opplysningene dine når jeg/vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes 22.05.2020. Alle personopplysninger vil bli slettet innen prosjektslutt.

På oppdrag fra Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til bachelorprosjektet, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning ved.
- Vårt personvernombud: Hans Christian Ristad, Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig
(Veileder)

Student

Marit Kanstad og Hanne Merete Hestvik

Kristine Klevjer

Samtykkeerklæring

Samtykke kan innhentes skriftlig (herunder elektronisk) eller muntlig. NB! Studenten må kunne dokumentere for veileder at du har gitt informasjon og innhentet samtykke fra de du registrerer opplysninger om. Vi anbefaler skriftlig informasjon og skriftlig samtykke som en hovedregel.

Hvis foreldre/verge samtykker på vegne av barn eller andre uten samtykkekompetanse, må du innhente tillatelse fra foreldene.

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «*Det er mange måter å være barn på – Om det å være forskjellig*», og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju..

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca. 22.05.2020

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Samtykkeskjema – Fagperson

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Vil du delta i bachelorprosjektet

«Ulike sammen: Individ og fellesskap
- Om det å være forskjellig»

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et bachelorprosjekt hvor formålet er å *se nærmere på balansen mellom barn det å tilpasse fellesskape barnet, og barnet til fellesskapet*. I dette skrivet gir jeg/vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Den overordnede problemstillingen er: «Hvordan går personalet fram i arbeidet med balansen mellom å se barnet som et individ og å se barnet som en del av fellesskapet?» Det videre faglige

formålet med oppgaven vil være å ta en dypdykk i hva det egentlig vil si å fremme mangfoldet i barnehagen. For å finne ut av dette har jeg også gått innom spørsmålene: Hva vil det egentlig si å være forskjellig? Hvordan møter man best mulig likeverdet? Hvordan går vi fram med vår definisjonsmakt når vi jobber med barn? Hvordan tilegner barn seg vennskap og sosial kompetanse? Denne oppgaven vil på en måte handle om balansen mellom både, forskjellighet og likhet i barnehagen, og mellom barns gruppeidentitet og barns personlige identitet. Jeg har funnet teori og koblet dette mot funnene fra intervju med en pedagogisk leder, og ønsker med ditt bidrag å få en fagpersons perspektiv på tema.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning er ansvarlig for prosjektet.

Hva innebærer det for deg å delta?

Å stille til intervju med 3 skriftlige spørsmål. Opplysningene blir etter avtale samlet skriftlig inn via mail. Må også skrive under på dette skjema, scanne og sende det tilbake.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- Innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg
- Få rettet personopplysninger om deg
- Få slettet personopplysninger om deg
- Få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- Å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg/vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene jeg/vi har fortalt om i dette skrevet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- *Behandlingsansvarlig ved institusjon er Marit Kanstad og Hanne Merete Hestvik.*

- Navnet og kontaktopplysningene dine vil jeg erstatte med en kode som lagres på egen navneliste adskilt fra øvrige data.

Hva skjer med opplysningene dine når jeg/vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes 22.05.2020. Alle personopplysninger vil bli slettet innen prosjektslutt.

På oppdrag fra Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til bachelorprosjektet, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning ved.
- Vårt personvernombud: Hans Christian Ristad, Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig
(Veileder)

Student

Marit Kanstad og Hanne Merete Hestvik

Kristine Klevjer

Samtykkeerklæring

Samtykke kan innhentes skriftlig (herunder elektronisk) eller muntlig. NB! Studenten må kunne dokumentere for veileder at du har gitt informasjon og innhentet samtykke fra de du registrerer opplysninger om. Vi anbefaler skriftlig informasjon og skriftlig samtykke som en hovedregel.

Hvis foreldre/verge samtykker på vegne av barn eller andre uten samtykkekompetanse, må du innhente tillatelse fra foreldene.

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «*Det er mange måter å være barn på – Om det å være forskjellig*», og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju..

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca. 22.05.2020

(Signert av prosjektdeltaker, dato)